

Openingsrede 2020

1. Protocol

2. Welkomstwoord

Laat mij toe om vooreerst onze nieuwe Stafhouder van harte te feliciteren als nieuwe Stafhouder van deze prachtige Balie West-Vlaanderen en hem meteen ook in naam van ons allen te bedanken voor zijn engagement. Bij uitbreiding geldt dat uiteraard voor de overige leden van de Raad van de Orde van onze Balie.

Een kwaliteitsvolle Raad met aan het roer een kapitein die geen schrik heeft van woelige wateren en die kordaat en doortastend zijn mandaat zal opnemen en uitvoeren, zal ongetwijfeld doorschemeren op de kwaliteitsvolle Balie die West-Vlaanderen is. Daartoe hebben ook onze vorige Stafhouder en de moeder en vader van de ééngemaakte West-Vlaamse Balie en hun ploegen toe bijgedragen. Ik maak graag ook even van de gelegenheid gebruik om Pro-Stafhouder Vander Meulen, Pro-Stafhouder Busschaert en Pro-Stafhouder Van Eeckhout en hun raden te danken voor hun betrokkenheid en inzet.

Tot zover de complimenten.

Het mag en het moet uiteraard gezegd dat het mij bijzonder verheugt om u deze openingsrede te mogen brengen. Hopelijk bent u straks ook enigszins van dat idee.

Onnodig te duiden dat het beproefde en vooral gesmaakte concept van de traditionele openingsconferentie dit jaar in de kast is gebleven.

Het feest dat steeds bijzonder grote gelijkenissen vertoont met een huwelijksviering en dat voor de Stafhouder en de leden van de Raad doorgaans een feestweekend inluit, wordt ons dit jaar ontnomen of misschien wat correcter uitgedrukt, kan geen doorgang vinden omwille van de maatregelen teneinde de verspreiding van het coronavirus in te dijken.

U hoeft evenwel niet veel in te zitten. U zit dan wel met meer dan 4 aan een tafel. Het virus weet dat u niet op café zit.

Hoe weemoedig we met zijn allen terugdenken aan de openingsconferenties van de voorbijgaande jaren... We mogen uiteraard het grootste slachtoffer niet vergeten. Dat is uiteraard de echtgenote van Stafhouder Crivits die als First Lady een gelegenheid om nog eens een openingsdans op te voeren wordt ontnomen.

Deze rede draagt titel “*Vrije partnerkeuze voor advocaten, of niet?*” en naarmate we vorderen zou een en ander daaromtrent duidelijk moeten worden. Wat de partnerkeuze betreft zullen de meer plastische geesten onder u wellicht ontgoocheld achterblijven.

3. Inleiding

3.1. Waarom een partner?

Een van de partners op ons kantoor, maar ik noem geen namen, is voorvechter van het huwelijk en bij uitbreiding de christelijke waarden en normen *tout court*. En zoals zo vaak als jongere, moet je uw meerdere erkennen in de oudere en wellicht is dit ook zo met betrekking tot de visie van onze mentor, aangaande het concept huwelijk.

Zoals er diverse redenen zijn tot het besluiten om uw solitair bestaan in te ruilen voor een verdere leven met een compagnon de route, een zielsverwant, je beste maatje, zijn er ook redenen waarom je als advocaat kiest voor een bepaalde partner. Die redenen zijn doorgaans en hopelijk niet dezelfde als met betrekking tot het kiezen van levenspartner maar redenen zijn er desalniettemin.

3.1.1. **Evolutie van het recht**

Onze samenleving is voortdurend in verandering terwijl het tempo van die verandering alleen maar lijkt toe te nemen. Onze federale regeringsvorming is zowaar de enige vis die tegen die stroom inzwemt.

Die steeds veranderende samenleving resulteert in een steeds complexere maatschappij en een dito rechtstelsel. Het recht ondergaat een evolutie, en maar goed ook.

De advocaat-generalist komt daardoor uiteraard onder druk te staan terwijl de advocaat-specialist bij een complex probleem dat meerdere rechtstakken ontsluit op zijn eigen grenzen en beperkingen kan stoten.

In die complexe omgeving is er enerzijds ruimte voor gespecialiseerde advocaten die zich toespitsen op een zekere nichemarkt en de beperkingen daarvan aanvaarden maar is er vooral ruimte voor structuren die de synergie tussen verschillende specialisten benaastigen en cultiveren.

Onze Codex deontologie heeft oog voor die organische groei richting kantoren die verschillende specialisten onder hetzelfde dak huisvesten teneinde hun cliënteel te kunnen bedienen in tal van rechtsmateries door advocaten die, gelet op hun specialisatie snel en bijzonder doortastend te werk kunnen gaan.

Wanneer u immers als generalist moet vaststellen dat een cliënt op uw kantoor komt met een dermate specifiek probleem dat het uw petje te boven gaat, zou u in eer en geweten moeten kunnen bekennen dat zijn probleem geen spek voor uw bek is en hem of haar doorverwijzen naar een specialist terzake. Dat kan uiteraard inhouden dat u de kat bij de melk zet. Wanneer u uw cliënt doorverwijst naar een specialist die deel

uitmaakt van een allround kantoor van verschillende specialisten, bestaat de kans dat de kat de melk lust en u ze niet meer terugziet.

Ook vanuit economische overwegingen moet de generalist durven onder ogen zien dat in een steeds complexer rechtsstelsel hij wellicht meer tijd zal nodig hebben om een dossier te doorgronden, de juiste rechtsvragen te distilleren en hierop de hopelijk juiste antwoorden te formuleren. Ten aanzien van een specialist die dat alles in de lijn van de logica veel sneller kan, wordt uiteraard een economisch nadeel gecreëerd in hoofde van de generalist die ofwel meer tijd in rekening moet brengen en zichzelf mogelijks uit de markt zal prijzen ofwel een marktconforme prijs hanteren die omwille van de meer-tijd zal resulteren in een lager of zelfs te laag uurloontarief.

3.1.2. **Organisatie van het beroep**

Die economische wetmatigheid dienen we als advocaat uiteraard onder ogen durven te zien.

Vroeger was alles uiteraard veel beter als vrije beroeper die niet sprak over een tarief maar een honorarium. Die naast de huisarts en de notaris de enige in het dorp was die ook over een automobiel beschikte en die aanzien had. Toen destijds, als de dieren nog spraken, mocht u zelfs niet associëren met een andere advocaat. U had uw eigen praktijk, punt aan de lijn.

Tegenwoordig is de advocaat tegen wil en ondank gedegradeerd tot een onderneming of ordinaire commerçant al zullen wellicht en hopelijk maar enkelingen onder u die evolutie betreuren. Dat advocaten en juridische beroepers in het algemeen meer en meer een gewone plaats innemen in het economisch verkeer en het ondernemingsleven is de logica zelve in een concurrerende markt, die nu ook de juridische dienstverlening omvat.

Maar goed, onder druk van die markt dient de advocaat zich te organiseren en een positie te gaan innemen.

De generalist staat onder druk en heeft *grosso modo* twee opties, weze zich gaan specialiseren en zich

gaan beperken tot een bepaalde niche dan wel zich specialiseren en zich laten verstaan met andere specialisten teneinde een langdurige en goede relatie op te bouwen met het cliënteel.

Als advocaat dienen we ons ook structureel anders te gaan organiseren dan pakweg uw vader of grootvader. Met het afbrokkelen van uw aanzien is ook de krachtverhouding tussen de advocaat en zijn cliënt compleet veranderd. De cliënt is mondiger, beter geïnformeerd en een pak veeleisender. De dienstverlening moet dus anders, ze moet beter, ze moet professioneler. Dat betekent beschikken over kwaliteitsvolle medewerkers, een bibliotheek die up to date is en een breed gamma beslaat, als advocaat moet u ten allen tijde beschikbaar zijn en het antwoord op de vraag van de cliënt moet eerder gisteren zijn afgeleverd dan vandaag. Dergelijke organisatie en dienstverlening kost uiteraard een pak geld. Dat noopt de advocaat ertoe te gaan lonken naar schaalvergroting, de kosten gaan delen en als commercçant op het einde van de rit netto meer gaan overhouden.

In het kader van de structuur van uw organisatie mag ook de figuur van de stagiair niet onbesproken blijven. In de tijd van weleer leidde de patron zijn stagiair op tot op het moment dat men van oordeel was dat de stagiair zijn eigen weg kon gaan. De stagiair werd uit het nest geduwd en diende er maar op te hopen dat zijn vleugels voldoende ontwikkeling hadden doorgemaakt. De breuk van die persoonlijke relatie kwam er soms misschien niet vroeg genoeg maar vaak zal het gepaard zijn gegaan met een traan en een pak verdriet. De kwaliteitsvolle stagiair die door zijn patron was gekneed en gekweekt tot een goede beloftevolle advocaat sloeg zijn eigen weg in en een belangrijke concurrent ging zich misschien in de nabijheid van zijn patron gaan vestigen. Die patron kon dan gewoon weer van nul af aan gaan beginnen.

De patron en de beloftevolle advocaat die net stagiair af is, en die hun persoonlijke band naar waarde weten te schatten, willen uiteraard samenblijven en samen verder hun kantoor gaan uitbouwen. U wenst als goede patron uw goede medewerkers een toekomst, een carrière te bieden.

De structuur en organisatie van uw kantoor zijn dus ook een motivatie om te gaan kiezen voor een of meerdere partners om samen een kantoor te gaan uitbouwen eerder dan u terug te trekken in uw eigen kabinet om een desolaat leven te gaan leiden tot u door de vernis van uw antieken bureau in volle eik zit.

3.1.3. **Work-life balance**

Nieuw ten aanzien van de periode waarin de advocaat als enige naast de notaris en de dokter over een automobiel beschikte, is het begrip *work-life balance*.

Degenen die de linker kolom op het tableau bevolken, kijken nu voorzichtig maar met argusogen om zich heen naar jaargenoten om na te gaan of zij ook in het duister tasten omtrent de nooit eerder gehoorde term *work-life balance*.

Maar ook als ancien doet u er ongetwijfeld graag aan mee.

Het ogenblik dat u beslist om op donderdagnamiddag uw dossiers even aan de kant te leggen en in uw Jaguar met naast u uw golfset en perfect uitgedost richting de golfclub te trekken, dan zorgt u ervoor dat uw *work-life balance* wat meer in evenwicht is. De jongere advocaten zijn er wellicht meer actief mee bezig.

Als jonge advocaten willen we tijd om te spenderen met ons gezin, onze vrienden, om te sporten, om te reizen, om te detoxen, om te bekomen van die veel te hoge werklast en voor dat alles hebben we uiteraard ook redelijk wat centen nodig. Daarenboven willen we straks ook op donderdagnamiddag met Jaguar naar de golfclub rijden. Onze *work-life balance* is uitermate belangrijk en dus willen we het beroep van advocaat uitoefenen in een structuur die daar oog voor heeft.

Ietwat serieuzer is de verantwoordelijkheid die gepaard gaat met het beroep van advocaat.

Een cliënt komt bij u met een voor hem of haar levensgroot probleem. Er staat veel op het spel, u draait aan de knoppen en wordt geconfronteerd met een torenhoge verantwoordelijkheid. Een slecht resultaat kan

betekenen dat uw cliënt zijn levenswerk in rook ziet opgaan en dat negatieve resultaat zou eens niet aan de oordeel-vellende-rechter kunnen liggen. U wil met andere woorden even kunnen aftoetsen, even kunnen overleggen met een collega, een oudere collega met wat meer ervaring met andere inzichten, teneinde zeker te zijn dat u op het goede spoor zit en dat een negatief resultaat, hoe erg ook, niet aan de manier van aanpak zal liggen. Ook dat aspect mag zeker niet vergeten worden.

4. Samenwerken met advocaten

Onze Codex Deontologie is, zoals reeds gesteld, geëvolueerd van een totaal verbod op samenwerken tussen advocaten naar het toelaten van samenwerkingsverbanden in alle mogelijke vormen, edoch met een aantal beperkingen waar we toch de nodige vraagtekens bij moeten gaan plaatsen.

Onder deel V van onze Codex Deontologie wordt het eerste hoofdstuk gewijd aan samenwerkingsverbanden tussen advocaten, waarbij een samenwerkingsverband wordt omschreven als een duurzame samenwerking tussen advocaten die de uitoefening van het beroep van advocaat of de ondersteuning van die uitoefening beoogt, en die een gemeenschappelijke onderneming tussen haar leden vergt.

Belangrijk daarbij is de notie “gemeenschappelijke onderneming” te gaan onderstrepen, aangezien daardoor het onderscheid tussen samenwerking en medewerking wordt geduid. De advocaat-medewerker streeft binnen het kantoor uiteraard eveneens een duurzame samenwerking na.

Wat de samenwerkingsverbanden tussen advocaten betreft, kan in dalende volgorde van intensiteit gekozen worden tussen een associatie, een groepering of een netwerk. Het gaat hierbij om een exhaustieve lijst, maar wel een exhaustieve lijst die eigenlijk alle ladingen dekt.

De minst intensieve samenwerking betreft het netwerk waarbij de leden binnen dat netwerk onafhankelijk van elkaar hun beroepsactiviteit uitoefenen, maar de andere leden binnen het netwerk wel aanbevelen aan hun cliënteel. Abstractie makende van het kantoor van Stafhouder Crivits, kan als voorbeeld gegeven worden

onze Stafhouder die expert is met insolventierecht, maar geen kaas gegeten heeft van bijvoorbeeld verkeersrecht. Een cliënt komt bij hem met een dagvaarding voor de politierechtbank, en Stafhouder Crivits verwijst die brave man of vrouw door naar pro-Stafhouder Busschaert, en dat gebeurt *vice versa*, terwijl zij elk afzonderlijk kantoor houden.

Een stap verder gaat de groepering; een groepering betekent dat de leden binnen die groepering een aantal contractuele afspraken hebben gemaakt omtrent gezamenlijke diensten ter ondersteuning van de uitoefening van hun beroep, en hoe die gemeenschappelijke kosten voor de organisatie van die gemeenschappelijke diensten zullen worden verdeeld. Hieromtrent kan verwezen worden naar het alom gekende begrip kostenassociatie die uiteraard de verkeerde indrukken wekt, maar waarbij louter en alleen vanuit het oogpunt van schaalvergroting wordt gekeken om bepaalde kosten te gaan delen, zonder meer.

De associatie behelst de meest verregaande, de meest intensieve samenwerking. De Codex Deontologie spreekt van een volledige of gedeeltelijke inbreng van de uitoefening van het beroep van advocaat, terwijl de leden contractueel hebben vastgelegd hoe tussen hen de baten of de verliezen zullen worden verdeeld. Dat laatste onderscheidt de associatie van de groepering en het netwerk doordat in de associatie de winsten of de eventuele verliezen tussen de vennoten worden gedeeld.

Onder art. 172 van de Codex worden vervolgens een aantal bijzondere regels voor de associatie opgelijst.

Advocaten die een associatie oprichten, dienen statuten op te stellen, waaromtrent de verplichting wordt opgelegd om een aantal bedingen op te nemen.

We viseren dienaangaande het feit dat in de bestuursorganen van een associatie, behoudens toegelaten uitzonderingen, enkel advocaten kunnen zetelen die werkzaam zijn binnen die associatie. Het verlies van de hoedanigheid van advocaat brengt van rechtswege de verplichting met zich mee om als bestuurder af te treden en om zijn aandelen of rechten over te dragen.

Het is ons een raadsel waarom een advocaat die beslist om zijn activiteiten als advocaat stop te zetten, omwille bijvoorbeeld van zijn leeftijd, maar die wel nog steeds ten dienste van de associatie wil staan, bijvoorbeeld als manager van het kantoor, of mentor van de jongere associés voor wat betreft het runnen van een kantoor, of mentor van de stagiairs en jongere medewerkers *tout court*, niet langer aandeelhouder zou mogen zijn van die associatie of binnen die associatie een bestuursmandaat zou mogen bekleden. Het gaat immers niet over het al dan niet uitoefenen van het beroep van advocaat, hetgeen irrelevant is in het kader van het managen van een kantoor, maar louter om het verlies van die hoedanigheid.

De advocaat die op een bepaald punt aan het einde van zijn carrière beslist om zelf geen advocaat meer te zijn, maar zich wel nog steeds wil inzetten voor zijn kantoor zoals een manager of een mentor, kan vennoot blijven en kan bestuurder blijven van de associatievennootschap, in zoverre hij zijn baliebijdrage blijft betalen alsook een aantal opleidingscentra teneinde 20 studiepunten te sprokkelen.

Diezelfde ancien die besluit om geen baliebijdrage meer te betalen omwille van het feit dat hij niet meer in rechte zal ageren, geen pleidooien meer zal voeren, geen dossiers meer zal behartigen, en dus ook geen nood heeft aan een beroepsaansprakelijkheidsverzekering, kan *in se* geen aandeelhouder, noch bestuurder meer zijn van zijn kantoor.

Nochtans laat de OBF, de *Ordre des barreaux francophones et germanophone*, wel toe dat gewezen advocaten blijven participeren in het kapitaal, of sinds het WVV, het vermogen, van de advocatenvennootschap, al zij het beperkt in de tijd. Om bestuurder te zijn, moet men evenwel advocaat zijn.

Nochtans heeft het besturen van een vennootschap *in se* weinig met het beroep van advocaat te maken en zou het moeten mogelijk zijn om het bestuur in handen te geven van diegene die de aandeelhouders daartoe het best geplaatst achten, of dat nu een advocaat is, een gewezen advocaat is of een iemand die nooit advocaat is geweest. De bestuurder is op zich niet belast met de inhoudelijke behandeling van dossiers terwijl

er toch bezwaarlijk tegenkanting kan bestaan tegen een professionele organisatie van het bestuur van de advocatenvennootschap?

5. Extern kapitaal

Los van het bestuursorgaan moet ook de eventuele behoefte of de mogelijkheid om vreemd kapitaal aan te spreken onder de aandacht worden gebracht.

Deze misschien eerder Angelsaksische praktijk is inmiddels doorgesijpeld naar een aantal buurlanden maar zoals gezegd, de OVB laat niet toe dat niet-advocaten aandelen houden die werden uitgegeven door een advocatenassociatie.

De bekommernissen die daaraan ten grondslag liggen zijn onder meer: de primauteit van het belang van de cliënt, de onafhankelijkheid van de advocaat, het voorkomen van belangenconflicten en het beroepsgeheim.

Uiteraard brengt het toelaten van extern kapitaal een aantal risico's met zich mee maar die moeten vooral niet overschat worden terwijl er geen eer te rapen valt in het kiezen voor de gemakkelijkste oplossing, een totaal verbod.

Extern kapitaal kan geen exclusiviteit doen gelden op de risico's die daarmee in één adem genoemd worden. Denk maar aan de afhankelijkheid van een aantal bijzonder dominante cliënten, de houding van uw eigen vennoten waardoor het belang van de cliënt naar het achterplan wordt gedreven of overdreven schuldfinanciering die een zekere druk oplegt.

De advocaat of beter gesteld de advocatenvennootschap moet de mogelijkheid hebben om extern kapitaal aan te spreken. De OVB dient dienaangaande te deregulariseren zonder evenwel alle reglementering over boord te gooien (bijvoorbeeld een maximumdeelname zodat een al dan niet gekwalificeerde meerderheid in

handen is van advocaten). Met realiteitszin moet een kader geschapen worden dat niet verder gaat dan wat strikt noodzakelijk is teneinde de nodige waarborgen te bieden voor de unieke positie van de advocaat.

6. Multidisciplinaire samenwerkingen

In zoverre u samenwerkingen aangaat met andere advocaten, passeert er nog betrekkelijk veel. U dient uw statuten voor te leggen aan de stafhouder, die desgevallend wijzigingen kan aanbrengen, maar de modaliteiten om vorm te geven aan de samenwerking tussen advocaten, zijn eigenlijk wel bijzonder talrijk.

Moeilijker en beperkter is het wanneer u aan nestbevuiling wil gaan doen.

Wanneer u thuis komt en uw partner is geen advocaat of advocate, dan wordt al minder gemakkelijk de zegen gegeven voor die relatie.

Nochtans kan het zijn dat u eerder gebaat bent met een samenwerking met een niet-advocaat. U zoekt iemand die wél kan rekenen en tellen. U zoekt iemand die wél snapt hoe men door stenen op elkaar te leggen een gebouw weet op te trekken. U zoekt gewoonweg iemand die complementair is aan uw activiteiten als advocaat, zonder meer. De meest ideale partner kan met andere woorden iemand zijn die geen advocaat is. Misschien zoekt u, zoals reeds werd behandeld, wel gewoon kapitaal om de goede werking van uw kantoor te garanderen, of verdere groei te gaan benaarstigen, zonder meer.

Het tweede hoofdstuk onder deel V van onze Codex Deontologie handelt over de samenwerking tussen advocaten en niet-advocaten. Daarbij worden vooreerst een multidisciplinaire samenwerking en een multidisciplinair samenwerkingsverband gedefinieerd. In een multidisciplinaire samenwerking komt een professionele samenwerking tot stand tussen een advocaat en een niet-advocaat. Is die multidisciplinaire samenwerking van duurzame aard, dan spreekt men van een multidisciplinair samenwerkingsverband.

Zoals bij de samenwerkingsverbanden tussen advocaten, zijn er opnieuw drie mogelijkheden. De meest intense vorm van samenwerking is opnieuw de associatie, waarbij de leden de uitoefening van hun onderscheiden beroepen volledig of gedeeltelijk inbrengen en contractueel afspraken maken over hoe de baten of de verliezen zullen worden verdeeld, of hoe het zeggenschap dan wel de eindverantwoordelijkheid tussen de leden zal worden verdeeld.

Iets minder verregaand is de multidisciplinaire groepering, waarbij leden contractueel afspraken maken, edoch enkel met betrekking hoe zij gemeenschappelijke diensten ter ondersteuning van hun beroepsuitoefening zullen organiseren, en hoe de kosten daarvan zullen worden gedeeld.

De lichtste vorm van samenwerking betreft het multidisciplinair netwerk, waarbij de leden onafhankelijk van elkaar hun beroep uitoefenen, maar de leden van het netwerk wel aanbevelen aan hun cliënten.

Op het eerste zicht is er met betrekking tot de definities niet veel of zelfs niets nieuw onder de zon. Zoals bij de zuivere advocatensamenwerkingen wordt opnieuw dezelfde exhaustieve lijst naar voor geschoven, en is er sprake van ofwel een associatie, ofwel een groepering, ofwel een netwerk.

Wat de associatie betreft, valt er thans slechts één artikel terug te vinden in onze Codex, met name art. 178, dat de titel 'verbod van multidisciplinaire associaties' draagt. Een advocaat mag in het Vlaams rechtsgebied geen multidisciplinaire associatie vormen. Het tweede lid van dat artikel stipuleert dat die verbodsbepaling periodiek wordt geëvalueerd, en dat minstens om de twee jaar.

Wat het belang van multidisciplinaire associaties betreft, grijp ik terug naar het rapport aan onze vorige Minister van Justitie Koen Geens van februari 2018 van de hand van meester Patrick Henry en meester Patrick Hofströssler, getiteld 'De toekomst van het advocatenberoep'. Onder het thema opportuniteiten die kunnen worden gegrepen en grendels die moeten worden opengebroken, wordt een hoofdstuk gewijd aan de multidisciplinaire of de pluridisciplinaire praktijk, waarin wordt aangevat met de stelling dat de cliënt ons dwingt

om multidisciplinair te gaan denken. Er wordt inderdaad correct gesteld dat het de cliëntenbehoefte is die de organisatievorm van de dienstverlener bepaalt. Het is in herhaling vallen, maar ook de advocatuur ontsnapt niet aan die wetmatigheid van het feit dat de krachtsverhouding tussen de cliënt en de advocaat een evolutief gegeven is, en dat, in tegenstelling tot vroeger, de wensen en noden van de cliënt steeds meer zijn gaan doorwegen.

Uit de rechtszoekenden die door meester Henry en meester Hofströssler werden bevraagd, kwam duidelijk naar voor wat de enige bekommernis en noodzaak van de cliënt uitmaakt, en het ligt voor de hand: een uitmuntende dienstverlening. De cliënt wil terecht kunnen rekenen op een goede dienstverlening. Hij wil, door met zijn probleem of met haar besognes naar een advocaat te stappen, de noodzakelijke maar enige stap hebben gezet naar een oplossing.

De cliënt wil worden ontlast, en dat evident zoveel als mogelijk, en dat is uiteraard des mensen.

Ik durf te gaan stellen dat voor iedereen hier vandaag aanwezig, wanneer hij of zij met een probleem wordt geconfronteerd, de weg naar de oplossing zo eenvoudig als mogelijk moet zijn. Als u, geconfronteerd met een probleem, de telefoon neemt en u belt naar een leverancier, en na tien minuten menu's te hebben doorsparteld, gaande van de taalkeuze tot compleet ontredderd te hebben bekend dat u uw klantnummer niet kent, en na vier keer de vier seizoenen van Vivaldi te hebben gehoord, moet horen dat u niet bij de juiste persoon zit en dat men u niet kan doorverbinden maar dat u gewoon opnieuw moet inbellen, daar wordt u niet gelukkig van. De vier seizoenen van Vivaldi zijn, geloof ik, ook de wachttoon van de griffies in Kortrijk, maar dat berust op louter toeval.

De cliënt wil ontzorgd worden, en dat noopt ons om te gaan streven naar een globale dienstverlening.

In het rapport aan minister Geens wordt aan de kaak gesteld dat het toch niet normaal is dat men een beroep moet doen op een boekhouder, een advocaat, een fiscaal adviseur en een notaris als men een bedrijf wil

gaan oprichten, dat er beroep moet worden gedaan op een incassobureau, een advocaat en een gerechtsdeurwaarder wanneer men geconfronteerd wordt met een wanbetaler. De cliënt, of dat nu gaat om een onderneming, dan wel een particulier, wil meer en meer een concrete en allesomvattende oplossing krijgen voor zijn juridisch probleem, eerder dan dat louter een deelaspect daarvan geregeld wordt door de advocaat.

Uiteraard mogen we niet blind zijn voor het feit dat bijvoorbeeld omdat de wet dat oplegt, bepaalde diensten alleen door bepaalde beroepsbeoefenaars kunnen worden aangeboden. Daarnaast mogen we evenmin blind zijn voor het feit dat de cliënt straks steeds minder zal gaan aanvaarden dat hij zelf moet instaan voor het samenbrengen van diensten en nog minder dat hij de oplossing voor zijn probleem pas kent wanneer hij zelf alle puzzelstukken goed heeft in elkaar doen passen.

Met meester Henry en meester Hofströssler durven we de afschaffing van de onverenigbaarheid tussen de beroepen van de advocaat, de notaris en de gerechtsdeurwaarder te bepleiten. Daaromtrent dienen heel wat aanzienlijke obstakels te worden weggewerkt, maar we kunnen toch niet vasthouden aan een vermeende principiële onverenigbaarheid, terwijl in tal van buurlanden die beroepen wel verenigbaar zijn.

Een stap terug betekent dat een structurele samenwerking met andere juridische beroepen zoals notarissen en gerechtsdeurwaarders, eigenlijk perfect mogelijk zou moeten zijn, en dat onder de meest intensieve samenwerkingsvorm. Maar hetzelfde geldt evenzeer voor wat betreft de samenwerking tussen advocaten en andere specialisten. Denk bijvoorbeeld aan octrooigemachtigden die teren op de symbiose tussen juridische kennis enerzijds en technische kennis anderzijds.

Als advocaat moeten we nu de kaart trekken van het innemen van de plaats van bevoorrechte vertrouwenspartner van de cliënt voor wat betreft het vinden van dé oplossing voor de juridische vraagstukken waarmee de cliënt te kampen heeft.

Van alle juridische actoren is de advocaat diegene bij uitstek die eigenlijk alle facetten van het recht beoefent. En net daarom is onze beroepsgroep het best geplaatst om die cruciale radar te zijn in het kader van de begeleiding van de cliënt in het traject van probleem tot de oplossing.

Op een dag als vandaag komt het gepast dat we even wat veren op onze eigen hoed steken. De advocaat is de juridische dienstverlener bij uitstek. Als geen andere juridische beroepsbeoefenaar verenigt de advocaat zoveel kennis en kunde. We zijn meester in het analyseren en detecteren van juridische problemen, we doen aan risk management aangaande de diverse mogelijke pistes die tot een oplossing kunnen leiden, en zijn vooral bijzonder creatief in het vinden van die oplossingen. We gidsen de cliënt langs de weg van de oplossing en zijn de eerste om onverhoopte problemen die mogelijk de kop zouden opsteken te zien, die zelf de kop in te drukken vooraleer een nieuw probleem tot haar volle wasdom komt. De cliënt heeft ons nodig.

Dit neemt natuurlijk niet weg dat de advocaat in het juridische landschap geen alleenheerser is. Soms is er behoefte aan de tussenkomst van een notaris, een gerechtsdeurwaarder, een bedrijfsrevisor, etc.

Een multidisciplinaire samenwerking tussen een advocaat en een al dan niet juridische beroepsbeoefenaar, is eigenlijk een logische evolutie. Er werd al verwezen naar uw voorvader die moederziel alleen aan zijn antieke bureau zat, en zelfs de mogelijkheid niet had om met een confrater te associëren. Uw voorvader beheerste het recht in al zijn facetten en loodste zijn cliënteel weg uit de meest heikele situaties. Uw voorvader, die alle rechtsdomeinen beheerste, was dus in zekere zin een multidisciplinair advocaat. Zoals reeds gesteld, kwam dit businessmodel onder druk te staan en diende de advocaat zich hoe langer hoe meer te gaan toespitsen op een beperkt aantal rechtsdomeinen en met andere advocaten in zee te gaan teneinde een full service kantoor ten dienste te stellen van zijn cliënteel. Als advocaten hebben we ons dus georganiseerd in functie van de noden en wensen van de cliënt.

Die noden en wensen van de cliënt blijven evenwel evolueren, en dat richting een punt dat advocaten het alleen niet meer zullen redden.

Bij wijze van voorbeeld:

Uw cliënt komt bij u in het kader van een vereffening-verdeling, waarbij het actief hoofdzakelijk uit aandelenparticipaties bestaat. De cliënt is goed voorbereid en bezorgt u van al die vennootschappen de interne jaarrekeningen van de laatste vijf jaar, maar u bent niet blij. U kijkt naar die jaarrekeningen, u voelt de meest brutale hoofdpijn opkomen, uw mond trekt droog, het haar op uw rug komt overeind (hopelijk alleen voor de mannelijke confraters), maar in ieder geval: u bent niet blij. Die jaarrekeningen moeten zo snel als mogelijk naar een boekhouder of een revisor, die u dan maar moet laten weten wat een en ander waard is.

Als advocaat zijn we evenwel het best geplaatst om de diensten van verschillende dienstverstrekkers die kunnen bijdragen tot de beste oplossing voor een probleem van de cliënt te gaan centraliseren. We coördineren en reiken uiteindelijk dé oplossing aan, dé oplossing die tot stand kwam middels de tussenkomst van diverse actoren-specialisten, zowel juridisch als niet-juridisch. De cliënt krijgt de beste oplossing, en nog belangrijker: de advocaat gaat met alle eer lopen.

De manier waarop we vandaag de dag vaak te werk gaan, heeft een houdbaarheidsdatum. We maken een eerste analyse van het probleem waarmee de cliënt tot bij ons komt en doen vervolgens een beroep op een niet-advocaat. Een cliënt komt tot bij u met een aantal vragen in verband met haar huwelijkscontract, hetgeen ertoe noopt dat de notaris tussenkomt. De cliënt betaalt vervolgens een aantal kosten dubbel. U heeft een secretariaat, de notaris heeft een secretariaat. U beschikt over een bibliotheek, de notaris beschikt over een bibliotheek. U maakt gebruik van servers, de notaris is wellicht een pak moderner en werkt in de cloud. Maar u beschikt ongetwijfeld over een kantoor, en de notaris heeft zijn studie. De vraag werpt zich uiteraard op of

dergelijke toestanden nog lang houdbaar zijn. Hoe lang zal een cliënt nog bereid zijn om op te draaien voor dergelijke kosten in inefficiëntie?

Om ons als advocaat te navigeren naar het centraal middelpunt van de begeleiding en de oplossing voor de problemen van onze cliënten, moet er vrijheid heersen voor wat betreft het samenwerken met andere professionals, al dan niet juridisch.

De OVB zou de fusie tussen togaberoepers en andere professionals moeten stimuleren. Dat het wellicht niet altijd evident is of zal zijn om diverse eigenschappen van verschillende beroepsbeoefenaars te verzoenen, kan best zijn. De invulling van het beroepsgeheim is niet steeds dezelfde, terwijl deontologische regels soms belangrijke verschillen vertonen.

Maar als ons deontologisch kader de moderne advocatuur in de weg staat, dan rest er ons maar één iets te doen, en dat is onze deontologie herdenken en hertekenen, net zoals andere beroepsorganisaties hun deontologie zullen willen gaan aanpassen opdat multidisciplinaire samenwerkingen tot hun volle wasdom zouden kunnen komen. Het is uiteraard geen verhaal dat zich beperkt tot de advocatuur en onze eigen geliefde Codex Deontologie. Zoals diverse beroepsbeoefenaars de handen in elkaar zullen moeten slaan om rechtzoekenden te voorzien van de beste dienstverlening, zo zullen ook de bovenliggende beroepsverenigingen bij elkaar op de koffie moeten.

Actueel ligt ook een wetsontwerp voor dat de gedeeltelijke omzetting van een Europese richtlijn van 2018 beoogt. Die richtlijn verplicht lidstaten ertoe een evenredigheidsbeoordeling in te voeren voorafgaand aan de invoering of de wijziging van een beroepsreglementering met als doel de maatregelen die de toegang of de uitoefening van een beroep beperken op de schop te nemen en ervoor te zorgen dat ze niet verder reiken dan strikt noodzakelijk. Immers, de reglementering van bepaalde beroepen houdt uiteraard een staatsinmenging in een bepaalde markt in.

De overheid moet gaan onderzoeken of de noodzaak tot marktinvulling bestaat en of de diverse maatregelen de toets van het evenredigheidsbeginsel weten te doorstaan en dus objectief gerechtvaardigd zijn. Die evenredigheidsbeoordeling moet uitmaken of de opgelegde maatregelen geschikt zijn in het licht van het doel dat ze nastreven en niet verder reiken dan wat nodig is om dat doel te verwezenlijken. Het voorliggende wetsontwerp verwijst naar de toetssteen 'algemeen belang' en andere eerder holle en nog in te vullen begrippen waaronder 'het waarborgen van een goede rechtsbedeling' maar werpt wel op dat de overheid het positieve of negatieve effect van bepaalde maatregelen in combinatie met de vereisten op grond waarvan de uitoefening van gereguleerde beroepen wordt beperkt met inbegrip van de onverrigbaarheden dienaangaande zal willen beoordelen. Dit wetsontwerp kan dus mogelijks het vuur aan het lont steken voor wat betreft bepaalde beperkende maatregelen inzake de uitoefening van ons beroep en dat juichen we toe.

Als we willen dat ons beroep een sleutelrol blijft opnemen in onze samenleving, dan moeten we meezeilen op het elan van die samenleving. Dan moeten we oog hebben voor de evolutie van de rechtspraak en dan moeten we onze eigen beperkingen in de ogen durven kijken, en net zoals we doen voor onze cliënten: streven naar de beste oplossing.

En die beste oplossing is niet steeds samenwerkingen aangaan met andere advocaten, maar die oplossing kan gevonden worden in de meer verregaande samenwerkingen met een andere juridische dienstverlener, een cijferberoeper, een ingenieur, een landmeter, een psycholoog,...

In ieder geval dient de onafhankelijkheid van de advocaat te worden gewaarborgd en te worden verankerd. Die onafhankelijk geeft ons een unieke positie, en geen enkele afbreuk daaraan mag worden gehonoreerd.

Die onafhankelijkheid betekent dat we steeds het belang van de cliënt vooropstellen, en niet dat van een collega-dienstverlener, of zij nu binnen of buiten de structuur van de advocaat staat. In die zin durven we zelfs

te poneren dat de betere verankering in het kader van een associatie meer waarborgen biedt voor die onafhankelijkheid. Binnen een netwerk waarbij men misschien afhankelijk is van het doorverwijzen van cliënteel, zal de advocaat misschien meer moeite hebben met tegenpruttelen dan ten aanzien van zijn associé.

Het principiële verbod dat vervat ligt in art. 178 van onze Codex Deontologie, getuigt van een zekere misvatting en scheidt een onoordeelkundige rigiditeit ten aanzien van de noden van de rechtsonderhorige. De uitdaging van onze samenleving overstijgt het te nauwe kader dat door de Codex Deontologie wordt gevormd. De toekomst is er een van een steeds meer professionalisme, een steeds meer vergaande samenwerking met andere beroepsbeoefenaars en het huisvesten van diverse diensten die met elkaar verweven zijn onder een dak.

7. Slot

De multidisciplinariteit wordt door sommigen als een vloek aanzien.

Men vreest hoofdzakelijk voor de teloorgang van de onafhankelijkheid van advocaat, en bij uitbreiding dat een aantal andere belangrijke aspecten die vervat liggen in onze deontologie, zoals het kind met het badwater zouden worden weggespoeld. Die hoofdzakelijk afwijzende opstelling ten aanzien van structurele en vooral geïntegreerde samenwerkingen met niet-advocaten, is zonder meer voorbijgestreefd.

Het principiële verbod op een multidisciplinaire associatie staat haaks op een aan de gang zijnde evolutie, terwijl we ons ook de vraag moeten gaan stellen of het een beroepsvereniging siert om zich als Madame Non te gaan opstellen wanneer het op multidisciplinaire associaties aankomt.

De OVB zou een pioniersrol moeten gaan vervullen. De pionier legt de focus niet op de hindernis, maar heeft oog voor het paradijs dat achter die hindernis lonkt. De OVB zou moeten meedenken aan een oplossing waarbij er, met respect voor de kernwaarden van ons beroep en onze deontologie, toch kan worden

geassocieerd met niet-advocaten. We kunnen evenwel hoopvol zijn gelet op de kwaliteit die onze OVB groepeert en die ongetwijfeld straks met een fantastische oplossing komt.

Het is gemakkelijk om bepaalde vormen van multidisciplinaire samenwerking te gaan afwijzen, maar de gemakkelijkste weg leidt zelden tot de mooiste bestemming en het is maar de vraag of de cliënt die principiële afwijzing zal blijven aanvaarden. Dat was de vraag anno 2018 met het verslag van meester Henry en meester Hofströssler. Anno 2020 is de lokroep voor multidisciplinaire samenwerkingen alleen maar beter hoorbaar.

De duidelijke vraag van de cliënt naar een ruimer dienstenaanbod wordt niet afgezwakt, laat staan dat ze niet langer wordt gesteld doordat een beroepsvereniging zich er principieel tegen verzet.

Uw twee punten zijn bijna binnen.

